

Ontdichting

In 2002 werd een door alle geledingen en sectoren ambitieus gedragen Masterplan voor het Nationaal Park Hoge Kempen (NP) ondertekend. Hoofddoelstelling is het creëren van een samenhangende, robuuste natuurlijke structuur als hefboom voor de regionale ontwikkeling. In dit Masterplan stond een selectie van zogenaamde enclaves: gebieden die geheel omsloten worden door een gebied met een natuur- of groene bestemming, maar zelf een activiteit of bestemming hebben die storend is of niet verenigbaar met de natuurontwikkelings- of landschapsbelevingsdoelstellingen van het NP rondom. Die enclaves moeten verdwijnen en op termijn natuurgebied worden. Voor het hele NP (5700 ha) werd een tiental belangrijke enclaves geselecteerd met een gezamenlijke oppervlakte van 15 % van het NP.

Zicht over het dal van de Kikbeek, met de waterplas die is ontstaan door de winning van witzand. © Erwin Christis

in het Nationaal Park Hoge Kempen

JAN NUIJENS [COÖRDINATOR VAN HET RUIMTELIJK STRATEGISCH PROJECT 'HOGE KEMPEN VERANKERD']

We onderscheiden twee soorten enclaves.

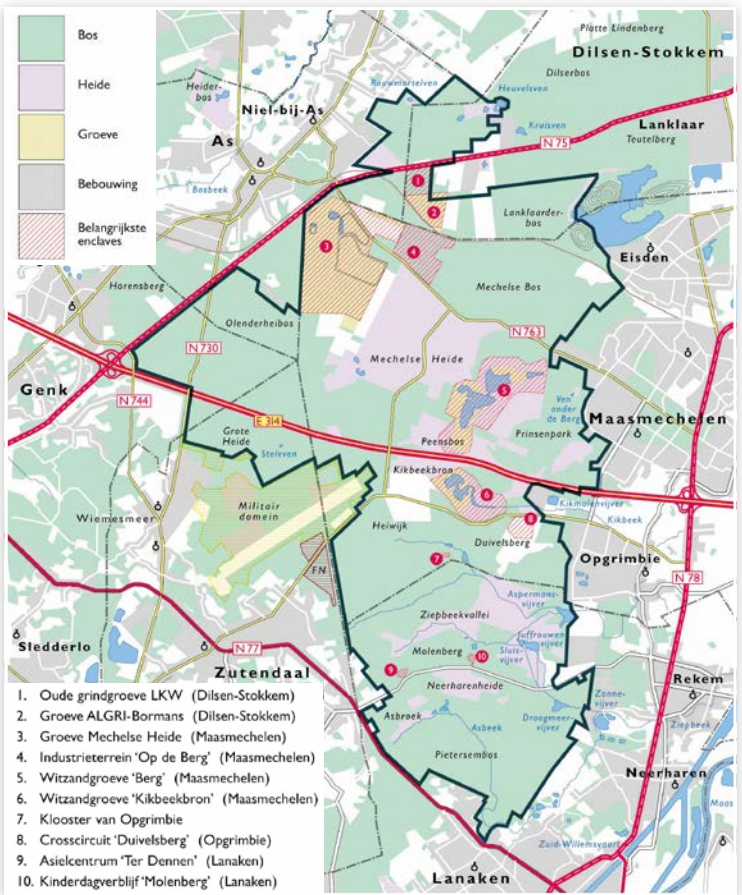
- Enclaves die gediend hebben voor extractie van grondstoffen of als basis voor een mijnsteenbergruimte. De oorspronkelijke toestand zal er weliswaar nooit meer hersteld kunnen worden, maar als ze niet langer een 'storende' functie hebben, kan er wel 'nieuwe natuur' ontstaan.
- Enclaves met een storende inrichting of achterhaalde bestemming, die na uitdoving hersteld of geïntegreerd kunnen worden in hun oorspronkelijke of gewenste natuurlijke staat.

Daarnaast voorziet het Masterplan vooral acties rond het afschaffen van wegen voor doorgaand autoverkeer, met een herinrichting als fietspad, en de bouw van eco-recreaducten.

Enclaves met eindbestemming natuur

Bij deze projecten wordt de natuureindbestemming gerealiseerd als een compensatie voor de bewezen ecosysteemdienst om er delfstoffen te mogen winnen of mijnsteen te storten. Dit leverde een aantal geslaagde projecten op.

- In 2004 stopte de ontginning in de **groeve Kikbeek** en werd ongeveer 100 hectare ingericht als natuurgebied.
- In 2007 ontmantelde Sibelco zijn fabriek in de **groeve Berg**, waardoor de voorste groeve kon geïntegreerd worden als natuurgebied van het NP. Daarmee kon ook de toegangspoort Mechelse Heide naar het NP definitief worden ingericht. Met meer dan 350.000 wandelaars per jaar is het de drukste toegangspoort van het NP.
- In 2011 werd het PRUP **Bipool Eisden-Lanklaar** goedgekeurd, waardoor grote delen van het oorspronkelijke mijnterrein van Eisden werden herbestemd van industriegebied naar natuur- en recreatiegebied. De procedure en de afspraken over de nieuwe bestemmingen voor het opstellen van het PRUP duurden lang, waardoor de natuur de kans kreeg het hele terrein opnieuw in te nemen om er vervolgens een van de meest merkwaardige landschappen van het NP te creëren. De gebieden die in het PRUP bestemd werden als natuurgebied konden daardoor snel geïntegreerd worden in het NP dat op die plek zijn hoofdpoot 'Connecterra' uitbouwt. Het uitzicht over het NP vanaf de 'lange terril' van Eisden werd uitgeroepen tot 'het mooiste panorama van Vlaanderen'. De erkenning voor dit hoogwaardige panorama heeft evenwel niet kunnen

Masterplan

verhinderen dat pal in de zichtas nu een monumentaal wellnesscentrum wordt gebouwd en bovendien een omgevingsvergunning werd afgeleverd voor de bouw van een nieuw vakantiepark. Het gebied mag dan planologisch en statistisch meer ontlicht zijn dan voordien, de perceptie vanaf dit panorama is zeker anders. Onder meer T.OP¹ Limburg heeft ernstige pogingen ondernomen om de ontwerpen te heroriënteren en te laten inspireren door de intussen aanwezige landschapswaarden van het NP rondom, maar dat is helaas niet gelukt. De oorzaak is te zoeken in het ontbreken van een goede bewaker van het totaalplan voor het hele gebied, maar zeker ook in de angst voor het tijdsverlies dat de herziening van het PRUP zou teweegbrengen.

¹ T.OP (territoriaal ontwikkelingsprogramma) Limburg werd door Departement Omgeving gelanceerd om bij te dragen aan de maatschappelijke en economische heropleving van de regio na de sluiting van Ford-Genk in 2014. Het versterkt de ruimtelijke pijler van SALK.